

Любен Дилов

Оригинален фантастичен
модел

За онези наши читатели – а те не са никак малко, – които придирчиво следят издаваната у нас фантастика, името Волфганг Йешке не е непознато. В сборника „Фантастика от ФРГ, Австрия и Швейцария“ то се появи за първи път у нас над запомнящата се новела „Кралят и майсторът на кукли“. И ето издателство „Христо Г. Данов“ отново ни среща с него чрез най-хубавия му засега роман.

Не познавам лично този автор. Познавам го от няколко делови писма, които сме си разменяли по различни поводи. Познавам неговата отзивчивост – веднага ми изпрати цял куп книги, когато го помолих да ми помогне при съставянето на гореспоменатия сборник. Познавам го като известно име сред радетелите за фантастиката в Европа. Той ръководи еднолично най-голямата западногерманска библиотека за фантастика, издавана от известното мюнхенско издателство „Хайне“. Отделно съставя ежегодни алманаси от световната фантастика, а заедно с американците Фредерик Пол и Робърт Силвърбърг поддържа голямата библиотека „Титан“, посветена на световната класика в този жанр. И го познавам още, разбира се, от творчеството му, а това според критиците било достатъчно.

В него Волфганг Йешке се изявява като прогресивно и съвременно мислещ автор, който притежава достатъчно от необходимата научна и художествена култура, за да създава научна фантастика на добро равнище. А като издател и пламенен деятел на жанра отдавна си е спечелил заслугата да се появяват все повече немски имена на тотално завладения от англоамериканската фантастика западногермански книжовен пазар, да намира подобаващото ѝ се място и фантастиката на социалистическите страни.

В енциклопедиите на световната фантастика, където неговото име фигурира неизменно, биографичните бележки са кратки. Роден е през 1936 год. в Дечин, Чехословакия, но отраства в сърцето на Федералната република – край Вюртенберг. Пътят на образованието му изглежда странен и все пак е логичен за един днешен научен фантаст: отначало се учи за шлосер-инструменталчик, после завършва гиналия и следва германистика, англицистика и философия. А след това се отдава на издателското дело и по-специално на фантастиката, когато през 1955 год. написва първите си разкази. Разказите му са превеждани в повечето европейски страни и веднага се открояват на фона на общо взето бедната количествено и качествено немскоезична фантастика.

От самото начало се откроява и основната засега тема на неговата фантастика – пътуването във времето. Тема, която той вече е овладял,

бих казал, с познаването и сръчността на шлосер-инструменталчик. Така че, навлезем ли в романа, който сега сме взели в ръцете си, не можем да не се удивим на детайлността и техническата правдоподобност, с които авторът ни кара да приемем едва ли не като реална възможност нещо, което днес поне ни изглежда съвършено невъзможно. И това придава особен чар на книгата му.

Струва ми се, че с много още неща ще очарова читателя този роман – и не само любителя на фантастиката. Защото той не е само фантастичен, а е и приключенски, и философски, и злободневно съвременен. А това са качества на всяко значително произведение в този жанр, още повече че Йешке е успял да постигне от тях една хомогенна сплав.

Първото, което впечатлява, е острата социална и политическа злободневност на неговата сюжетна находка, придаваща на романа му и характера на политически памфлет. А такава бляскава находка е рядкост за фантастиката, която в наши дни вече с видима умора превърта едни и същи теми и сюжети. Би могло да му се завиди още и за техническата, антропологическа и политическа култура, които, втъкани в едно добро въображение, са родили това богато на мисъл произведение.

Светът е изправен пред сериозна енергийна криза... Още помним края на седемдесетте години, когато тя ни подеждва като шок. Тогава рязко се усили извечната битка за петрола, а безкрайните машинации на западните страни в арабския свят и до днес подклаждат огъня в тези райони, разделят и противопоставят арабските държави, за да могат – по класическия принцип на колониализма – да ги владеят, а с тях и богатите им петролни находища. Но ето че на американската военщина, зинала да погълне света, е хрумнало нещо ново. То би могло да се нарече и „гениално“, ако не е така чудовищно. Открит е хронотронът – машина, способна да отнесе назад във времето хора и машини. С нея те възнамеряват да построят петролопроводи, с които да отнемат петрола от Либия, Алжир и Арабския полуостров, пет милиона години преди да се е появил изобщо първият човек. Да нанесат, както се изразява адмиралът, ръководещ операцията, една козметична поправка в лицето на сътворението. Защото, пак според неговата логика, не било справедливо арабите да имат петрол, а американците да нямат. И този изумителен цинизъм не ни звучи пресилено, защото не само от романа на Йешке ни е познато лицето на днешния тотален империализъм.

Арабите, надушили тази операция, която трябвало да осигури на западния свят спокойно и красиво бъдеще, имат достатъчно пари, за да се снабдят също с хронотрони и да пратят войски за охрана на своя петрол

още в бездните на предисторията. И така една съвременна война, един днешен Виетнам, биват пренесени пет милиона години назад.

Йешке не е постигнал случайно тази бляскава метафора. Ако се съди по безжалостния реализъм, с който обрисова хората и методите на американските военни среди и НАСА, очевидно той се е стремил да ни даде детайлна картина на империализма, засилил се да завладее не само днешния свят, но и миналото на планетата, да превърне романа си в политически памфлет срещу съвременния капитализъм.

Безжалостна е и иронията му срещу духовния империализъм на религията, когато ни среща с архангелите на Ватикана, пристигнали също в предисторията на човечеството, за да проправят пътя на бога с... латински оръдия.

Интересни и разнообразни са образите на героите му, които – било по принуда, било от наивен патриотизъм или от лекомислена жажда за приключения – тръгват да осъществяват налудничавите замисли на адмиралите и генералите. Измамен от своите командири – хронотронът действа едностранно и не може да ги върне обратно, – този малък отряд от храбри мъже не може да не загуби битката, както обикновено се случва в историята, когато се воюва за исторически несправедливо дело. Но спечелва прозрение, спечелва истини и волята да опита едно ново Сътворение. И тук Йешке по свой начин възкресява легендата за Атлантида – като мечта и рожба на една човешка трагедия.

Особено интересна – вече като философия – е разработената в романа хипотеза, че когато се разбие по някакъв начин континуитетът на времето, то той се нарушава за всеки поотделно, така че хората загубват и своето общо бъдеще, онова бъдеще, от което са дошли и което ги е обединявало преди. И тази футуристична хипотеза се влита закономерно в общата идея на романа за отговорността на всекиго от нас пред този и пред бъдещите светове.

Изобилието от подробности, с които Йешке проследява пътя на своите герои, на едни читатели може да се стори забавящо действието, ненужно, за други обаче то ще бъде извор на знания, защото авторът навсякъде се стреми да бъде докрай достоверен и правдоподобен. Българският читател може би не ще се съгласи и с някои хипотетични изводи на автора, но тъкмо в това се крие и една от прелестите на фантастиката – да провокира собственото ни мислене за нещата, да подтиква възбуждането ни към паралелно и алтернативно фантазно изграждане на предложената ни утопия, да ни кара да спорим с автора и така да стигаме до онова, което ни е нужно. В този смисъл романът на Волфганг

Йешке изпълнява отлично своето предназначение, като ни предлага един оригинален и широкомащабен фантастичен модел, в който има достатъчно простор не само за обикновените приключения, но и за приключенията на духа. А нали именно те, приключенията на духа, са не само най-увлекателните и най-примамливи като развлечение, те са и които единствено могат да ни отведат – стига да сме достатъчно храбри, за да ги следваме – към изконните човешки добродетели и към жадуваните истини.

Любен Дилов

КРАЙ

© 1985 Любен Дилов

Сканиране, разпознаване и редакция: NomaD, 2009

Издание:

Волфганг Йешке. Последният ден на Сътворението

Издаелство „Христо Г. Данов“, Пловдив, 1985

Редактор Любен Дилов

Художник Никола Марков

Художник-редактор Веселин Христов

Технически редактор Васко Вергилов

Коректор Донка Симеонова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11528>]